

RAQAMLI INKLYUZIV TA'LIMDA SHAXSGA YO'NALTIRILGAN O'QITISH MODELLARI

Qadamboyeva Muqaddas Atanazar qizi

Osiyo Xalqaro Universiteti Xorazm filiali magistranti

Emil:kadamboevamukaddas@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda raqamli ta'lim muhitida inklyuziv yondashuvni amalga oshirishda shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellari muhim pedagogik yechim sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning imkoniyatlari va ehtiyojlariga moslashtirishdagi didaktik ahamiyati yoritilgan. Shaxsga yo'naltirilgan o'qitishning adaptiv, individual ta'lim trayektoriyasi va aralash ta'lim modellari inklyuziv ta'lim sharoitida qo'llash nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Tezisda raqamli platformalar yordamida maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilar uchun qulay, teng va samarali ta'lim muhiti yaratish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari inklyuziv ta'lim amaliyotini takomillashtirish hamda pedagoglarning innovatsion faoliyatini rivojlantirishda ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: raqamli inklyuziv ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan o'qitish, inklyuziv pedagogika, raqamli pedagogika, adaptiv ta'lim texnologiyalari, individual ta'lim trayektoriyasi, aralash ta'lim modeli, masofaviy ta'lim, ta'limni individuallashtirish, raqamli ta'lim platformalari, maxsus ta'lim ehtiyojlari, pedagogik innovatsiyalar.

Kirish. Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyoti, fan va texnika rivoji bilan uzviy bog'liq holda doimiy yangilanib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi natijasida o'qitishning mazmuni, shakli va uslublari sezilarli darajada o'zgarib, an'anaviy yondashuvlar o'rnini innovatsion modellar egallamoqda. Ushbu jarayonda inklyuziv ta'lim masalasi alohida dolzarblik kasb etib, har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim berish zarurati yuzaga kelmoqda.

Inklyuziv ta'lim mohiyatan barcha o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishga qaratilgan bo'lib, unda jismoniy, aqliy yoki psixologik rivojlanishida farqlar mavjud bo'lgan shaxslar umumiy ta'lim muhitiga jalb etiladi. Raqamli texnologiyalar ushbu jarayonda muhim vosita sifatida namoyon bo'lib, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashuvchan ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Elektron resurslar, onlayn platformalar, multimedia vositalari va sun'iy intellekt elementlariga asoslangan dasturlar orqali ta'lim jarayoni yanada qulay va samarali bo'lmoqda.

Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modeli raqamli inklyuziv ta'limning asosiy tayanchlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvda o'quvchi ta'lim jarayonining

passiv obyekt emas, balki faol subyekt sifatida qaraladi. O'qituvchi esa bilim manbai roldan ko'ra, maslahatchi va yo'naltiruvchi vazifasini bajaradi. Natijada o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi va ta'limga nisbatan ijobiy munosabati shakllanadi.

Mazkur tezisning asosiy maqsadi — raqamli inklyuziv ta'lim sharoitida shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarining nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlarini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, raqamli ta'lim vositalari yordamida inklyuziv muhitda ta'lim sifatini oshirish yo'llari yoritib beriladi.

Bundan tashqari, tezisning muhim maqsadlaridan yana biri — shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarini joriy etish orqali ta'lim jarayonida tenglik, ochiqlik va adolat tamoyillarini mustahkamlash, maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilarning bilim olish jarayonida faolligini oshirishdan iboratdir. Tadqiqot natijalari asosida pedagoglarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, zamonaviy ta'lim platformalaridan oqilona foydalanish hamda inklyuziv ta'lim sifatini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar chiqarish ham mazkur tezisning asosiy maqsadlari qatoriga kiradi.

Raqamli inklyuziv ta'lim tushunchasi va mohiyati

Raqamli inklyuziv ta'lim — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda barcha o'quvchilarni, ularning individual xususiyatlaridan qat'i nazar, ta'lim jarayoniga teng jalb etishga qaratilgan pedagogik tizimdir. Ushbu tizim ta'lim mazmunini moslashuvchan tashkil etish, o'quvchilarning bilim olish sur'atini individuallashtirish hamda ularning ta'limdagi faolligini oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli inklyuziv ta'limning asosiy afzalliklari quyidagilarda namoyon bo'ladi: ta'lim resurslaridan erkin foydalanish imkoniyati, masofadan o'qitish orqali ta'limga qamrovni kengaytirish, maxsus ehtiyojli o'quvchilar uchun qulay interfeys va vositalarni yaratish.

Raqamli inklyuziv ta'limda shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellari

Raqamli muhitda shaxsga yo'naltirilgan o'qitish bir nechta samarali modellar orqali amalga oshiriladi. Jumladan, adaptiv ta'lim modeli o'quvchining bilim darajasi va o'zlashtirish natijalariga mos ravishda o'quv materialini avtomatik tarzda moslashtiradi.

Individual ta'lim trayektoriyasi modeli esa har bir o'quvchining qiziqishi va imkoniyatlariga mos o'quv yo'lini belgilashga imkon beradi.

Shuningdek, aralash ta'lim modeli an'anaviy va raqamli o'qitish shakllarini uyg'unlashtirib, inklyuziv muhitda samarali ta'limni tashkil etishga xizmat qiladi. Ushbu modellar o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, bilimlarni mustahkamlashi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli inklyuziv ta'lim sharoitida shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarini joriy etish zamonaviy ta'lim

tizimining muhim va ajralmas yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu modellar ta'lim jarayonida har bir o'quvchining individual imkoniyatlari, ehtiyojlari va qobiliyatlarini inobatga olish orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan o'quvchilar uchun raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan moslashuvchan ta'lim muhiti ularning bilim olish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarining adaptiv, individual ta'lim trayektoriyasi hamda aralash ta'lim shakllari raqamli inklyuziv muhitda o'quvchilarning bilim darajasi va o'zlashtirish sur'atiga mos ravishda ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash, o'z-o'zini nazorat qilish va ta'limga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Shu bilan birga, mazkur yondashuvlar pedagoglarning kasbiy faoliyatida innovatsion usullardan foydalanishini talab etib, ularning raqamli kompetensiyasini rivojlantirishga zamin yaratadi.

Raqamli inklyuziv ta'limda shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarini samarali qo'llash uchun texnik infratuzilmani mustahkamlash, raqamli ta'lim resurslarini boyitish hamda o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalari bo'yicha muntazam tayyorlab borish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ta'lim jarayonida o'quvchilarning psixologik holati va ijtimoiy moslashuviga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashgan shaxsga yo'naltirilgan o'qitish modellarini inklyuziv ta'lim tizimida keng joriy etish ta'limda tenglik va adolat tamoyillarini ta'minlashga, har bir shaxsning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv kelajakda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning muhim strategik omili sifatida ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNESCO. Inclusive Education and Digital Learning. – Paris, 2018.
2. Bates T. Teaching in a Digital Age. – Vancouver: BCcampus, 2019.
3. Muslimov N.A. Innovatsion pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2021.
4. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2020.
5. Kerres M. Digital Learning Environments. – Berlin, 2018.
6. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim to'g'risidagi Qonuni. – Toshkent, 2020.